

Lovforslagets overgang til tredje behandling nægtedes med 119 stemmer mod 8.

Lovforslaget var hermed bortfaldet.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden (sidste) behandling af forslag til folketingsbeslutning om forholdsregler mod prisstigningerne [af Aksel Larsen m. fl.].

(Første behandling findes i tidenden sp. 966).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Sagen sættes til forhandling.

Ordføreren for forslagsstillerne (Aksel Larsen): Der er vel al udsigt til, at denne anden og sidste behandling af vort forslag til folketingsbeslutning om forholdsregler mod prisstigningerne vil få omtrent samme forløb som førstebehandlingen eller omtrent samme forløb som behandlingen af det lovforslag, der lige blev nægtet overgang til tredje behandling. Jeg tvivler ikke om, at regeringen og tingets flertal, hvad angår visse vigtige forslag, fremsat af kommunisterne — forslag, der i allerhøjeste grad er i overensstemmelse med, hvad den arbejdende befolkning i Danmark tænker, mener og føler — har det ligesom de hellige aber i Indien, der tror, at når man holder hænderne for ørerne, for munden og for øjnene og siger: ikke høre, ikke tale, ikke se, så har man klaret sig på bedst mulig måde. Jeg regner med, og jeg håber, at de, der ræsonnerer sådan, vil blive skuffet i deres forventninger, for de spørgsmål, vi kommunister bringer frem herinde — det være sig i forslags form eller på anden måde — er i ordets egentligste forstand livsspørgsmål for Danmark og for Danmarks befolkning, og om man vil diskutere dem på vor foranledning, eller man ikke vil — spørgsmålene består stadigvæk, og man vil ikke kunne komme uden om at beskæftige sig med dem. Nægter man at gøre det, som folket vil og med berettigelse kræver, vil man komme til at tage følgerne.

Det er nu to måneder siden, den højtærede statsminister i sin åbningstale ved folketingsårets begyndelse oplyste, at rege-

ringen i hvert fald har opmærksomheden henvendt på prisstigningerne, med tilføjelse af, at dette spørgsmål ville man forhandle nærmere om med repræsentanter for erhvervenes organisationer. Siden den tid er der ingenting sket, eller rettere, der er sket en lille smule, som får regeringen til gennem regeringschefen at sige: vi overvejer stadigvæk, vi har stadigvæk opmærksomheden henvendt på problemet, og vi agter stadigvæk at forhandle med erhvervenes organisationer om det.

Man skal sandelig ikke beskyldte regeringen for at mangle konsekvens i en vis henseende; hvad den sagde for to måneder siden, det siger den også i dag. Den siger ikke noget den ene måned og noget andet den anden. Jeg har forsøgt at finde en forklaring på regeringens passivitet overfor prisstigningerne. Den ved, de er der, og den ved, hvad de betyder ikke mindst for arbejderne, og alligevel er den passiv. Forklaringen er ikke så svær at finde. Prisstigningerne virker naturligvis i allerhøjeste grad forbrugsbegrænsende, og da regeringen på sin fane har skrevet forbrugsbegrænsning som hovedsagen i sin indenrigspolitik, passer det den formodentlig udmærket godt at forholde sig passiv overfor de fortsatte prisstigninger, idet man regner med, at jo mere priserne stiger, des mere bliver folk tvunget til at begrænse deres forbrug, og det bidrager til mildnelse af den valutakrise, regeringens og dens forgængeres politik har ført Danmark ud i.

Det var oven i købet sådan, at da den højtærede finansminister forleden fremsatte forslaget til finanslov, formulerede han den sætning — der blev slået op som stor overskrift i regeringsorganet „Social-Demokraten“ — at den skrappe finanspolitik nu har begyndt at vise sine gode virkninger. Med gode virkninger tænkte ministeren formodentlig udelukkende på, at det ikke ser fuldt så galt ud med valutakassen nu som for nogle måneder siden, men ellers synes jeg nok, de gode virkninger er svære at få øje på. Virkningerne af hele den politik har dog været først og fremmest og mest alvorligt, at arbejdsløsheden nu for alvor er begyndt at vise sig. Der er nu efter de seneste oversigter 20 000 arbejdsløse mere end på samme tidspunkt i fjor, hvad der selvfølgelig ikke vil forhindre det ærede med-

[Aksel Larsen.]

lem hr. Poul Hansen (Kalundborg) i, når han engang får lov til at tale, at påstå, at arbejdsløsheden slet ikke er værre, end den var i fjor. Samtidig må den arbejdende befolkning nedsætte sit forbrug; det er noget, som muligvis kan fryde hjerner, der kun beskæftiger sig med forbruget rent talmæssigt eller statistisk, at kigge på det nedsatte forbrugs eventuelt gunstige virkninger på valutakassen, men man burde tænke på noget andet, nemlig, at en nedsættelse af befolkningens forbrug, der i forvejen så sandt for dyden ikke er for højt, kan få meget alvorlige følger for menneskene, ikke mindst for børnene.

Jeg sagde, at der ikke var sket noget siden den 4. oktober, eller at der var sket meget lidt. Der er sket det meget lidt, at regeringen efter en betænkningstid, som den med vilje gjorde så lang som muligt, sammenkaldte nogle repræsentanter for det, man kalder erhvervenes organisationer, til en såkaldt rundbordskonference. Når man gør sig bekendt med det communiqué, der blev udsendt fra rundbordskonferencen, kan man nok sige, at hvis der var nogen, der havde ventet, at den skulle bringe positive resultater, så måtte de bagefter sige til sig selv: bjerget barslede og fødte en mus.

Det offentliggjorte communiqué siger uhyre lidt, men det fastslås dog, at der fandt en uformel drøftelse sted af den økonomiske situation, herunder særlig den seneste tids prisudvikling og mulighederne for at bremse stigningen i omkostningsniveauet. Ja, disse beskedne linier er i sig selv talende. Altså, man drøftede prisudviklingen, men man drøftede ikke alvorligt, hvad man kunne gøre for at standse prisudviklingen. Derimod drøftede man muligheden for at bremse stigningen i omkostningsniveauet. Det var dér, man havde sin interesse.

Måske virker det trættende på mange af de ærede medlemmer, men jeg er nødt til at gentage, hvad mit parti har sagt adskillige gange, at når man taler om at bremse stigningen i omkostningsniveauet, tænker man kun på, hvordan man kan forhindre arbejderne i at få blot delvis dækning for de pristigninger, der er sket. Man tænker på, at priserne må gerne stige, om trent så vildt det skal være, men lønninger og andre arbejdsindtægter må helst ikke

stige, og hvis de endelig stiger, skal det være så lidt som muligt. Det er den slags tanker, man ganske øjensynligt har koncentreret sig om, hvis jeg skal dømme efter det udsendte communiqué fra mødet.

Det har, som det synes, ikke givet regeringen foranledning til at foretage sig noget. Statsministeren fremkom samme eftermiddag, som mødet havde været holdt, med en offentlig udtalelse om, at der ikke blev fremsat ønske om konkrete regeringsindgreb. Han sagde videre — jeg beder om tilladelse til et ganske kort citat:

„Mødet havde ikke indeholdt noget incitament for regeringen til at fremsætte en samlet plan i den nuværende situation. Regeringen har ikke i øjeblikket planer om indgreb. Spørgsmålet om avanceudvikling i handelen vil dog, således som det fremgår af denne korte meddelelse efter mødet, blive drøftet nærmere med de interesserede organisationer.“

Jeg troede ikke, at vi havde fået indført den korporative stat i Danmark. Det ser imidlertid ud til, at der er nogen, der mener, det ville være eftertragtelseværdigt at nå frem til en slags korporativ stat, eftersom regeringen så ganske øjensynligt gør sin stilling til indgreb eller ikke-indgreb afhængig af, hvorvidt nogle erhvervsrepræsentanter, der er samlet til rundbordskonference, ønsker eller ikke ønsker det. Statsministeren siger udtrykkelig, at der ikke blev fremsat noget ønske om regeringsindgreb, underforstået, at så kan regeringen naturligvis ikke foreslå sådanne indgreb. Han siger, at der end ikke under mødet fremkom noget incitament for regeringen til at fremsætte en samlet plan i den nuværende situation. Skal en regering lade sin politik bestemme af, hvad en sådan mere eller mindre tilfældig samling erhvervsrepræsentanter mener eller ikke mener? Jeg troede, at en regering skulle have en politik og fremkomme med sine forslag og sine planer udelukkende afhængig af, hvad den selv mener er det rigtige, og ikke afhængig af, hvad nogle erhvervsrepræsentanter mener.

Disse udtalelser af den højtærede statsminister blev fulgt op i artikler i den socialdemokratiske presse, således i en ledende artikel i „Social-Demokraten“ for den 24.

[Aksel Larsen.]

november. Man har her den meget opgivende tone på og siger, at da prisstigningerne ene og alene skyldes stigningen i omkostningsniveauet, kunne man vel have ventet, at erhvervsrepræsentanterne var kommet og havde foreslået, at priserne på deres egne produkter skulle sættes ned, og man beklager meget, at erhvervene desværre ikke viste nogen som helst villighed i så henseende. Må jeg tillade mig at spørge dem, der har ansvaret for denne artikel, og det må vel også den højtærede statsminister have, da det drejer sig om hans partis hovedorgan: Havde man virkelig i regeringen drømt om, at de, der har jobbet priserne i vejret, skulle blive gudsfrøgtige og sige: vi har gjort noget yderst forkert, og nu foreslår vi, at priserne sættes ned igen? Jeg ved ikke, om jeg får svar — men det er der ingen der har ventet; og man kunne derfor godt karakterisere dette, at man efter rundbordskonferencen fremstiller det, som om man virkelig havde ventet, at kapitalisterne ville komme og foreslå, at deres priser skulle sættes ned, men at man var blevet sørgeligt skuffet, med et ord, som dog ikke mere er godkendt i engelsk diplomatisk sprogbrug.

Det siges senere i denne ledende artikel om det samme emne — jeg beder om tilfaldelse til et kort citat:

„Men fra den side“ — det er landbruget, der tænkes på — „vistes ingen som helst tilbøjelighed til at nedsætte de priser, som i den senere tid har drevet prisniveauet og pristallet op. Heller ikke hørtes fra handelens side noget tilsagn om begrænsning af avancerne, skønt de tydeligt nok procentvis er fastholdt og altså har medført en indkomstforøgelse. Overhovedet har erhvervene nok selv skaffet sig rigelig dyrtidsdækning. Løn- og rentemodtagerne er den befolkningsgruppe, som må bære prisstigningernes byrde, foreløbig uden enhver erstatning.“

Jeg gentager, hvad jeg sagde før. Det er temmelig stærkt, at man fremstiller det, som om man havde ventet, at de, der har tjent på prisstigningerne, selv skulle komme og sige: vi ville gerne have priserne sat ned, men da vi ikke er stærke nok til at gøre det selv, beder vi regeringen komme med indgreb, så vi bliver tvunget til det. Rege-

ringens hovedorgan skriver: „Overhovedet har erhvervene nok selv skaffet sig rigelig dyrtidsdækning.“ Det er regeringspartiets hovedorgans opfattelse, og det er også regeringens opfattelse. Hvorfor vil regeringen så ikke gribe ind? Hvorfor vil den lade svikmøllen gå videre i stedet for at gøre noget for at standse prisstigningerne?

Der er i tilslutning til denne såkaldte rundbordskonference blevet offentliggjort noget materiale, som man foreløbig har fundet frem til i handelsministeriet, om, hvorledes prisstigningerne er kommet, og hvorledes de har udviklet sig. Man har ikke fundet prisstigningernes syndeboek — som det siges i avisernes overskrifter — men ved at kigge på levnedsmiddelprisernes stigning har man fundet ud af, at handelsleddets bruttoavance enten procentvis er den samme, som før prisstigningerne satte ind, eller den er yderligere forøget. Dette foreløbige resultat bekræfter jo, at vi kommunister havde ret, når vi sagde til regeringen: vi trænger til en prislov her i landet. Det er fuldkommen urimeligt, at avancerne får lov til at stige i takt med eller endnu hurtigere end de meget store prisstigninger, vi har været ude for på levnedsmidler i producentleddet.

Derfor må jeg benytte denne anden behandling af vort forslag til at spørge regeringen — og vil den ikke svare, må man i alt fald håbe, at den har ører at høre med: Agter regeringen da ikke selv at tage noget initiativ? Regeringen er jo i sit initiativ overfor folketinget ikke bundet af, hvad erhvervsrepræsentanter mener, og heller ikke bundet af, hvad de, man kalder de borgerlige oppositionspartier, mener eller ikke mener. Agter regeringen virkelig ikke, når den dog selv erkender, at avancerne er steget ublu og priserne er urimelige, at foretage sig noget for at bringe disse urimelige priser og avancer til ophør? Agter regeringen ikke at komme her til folketinget med et forslag til en prislov, som kan give den den fornødne hjemmel til indgreb.?

Jeg vil rette et andet spørgsmål til regeringen. Det, der er det ondeste i øjeblikket for arbejderhjemmene, er priserne på levnedsmidler. Vi har før her i Danmark været i en situation, hvor levnedsmiddelpriserne var altfor høje i forhold til den jævne befolknings købekraft, og i en sådan

[Aksel Larsen.]

situation har man som en nødhjælp grebet til at nedsætte levnedsmiddelpriserne ved statstilskud. Jeg mener ikke, at noget sådant i alle forhold er det ideale, men i en nødsituation som den, vi befinder os i i øjeblikket, vil jeg tro, at det er en forholdsregel, man bør overveje. Jeg går iøvrigt ud fra, at det også har været overvejet i regeringen, og at den må være kommet til et eller andet foreløbigt resultat, men skulle den ikke have overvejet det, har den jo anledning til at gøre det nu efter det, jeg her har fremført.

Jeg opfordrer altså regeringen til at udtale sig herom — og jeg opfordrer iøvrigt det høje folketing til at vedtage vort forslag. Vedtages det, bliver det nemlig ikke et spørgsmål om regeringens gode eller dårlige vilje — så får den simpelthen pligt til at gribe ind.

Stats- og udenrigsministeren (*H. C. Hansen*): Jeg skal tillade mig at henvise til de bemærkninger, jeg den 25. i denne måned her i tinget gjorde til det ærede medlem hr. Aksel Møller.

Aksel Larsen: I de bemærkninger, den højtærede statsminister forleden dag gjorde til det ærede medlem hr. Aksel Møller, forsøgte statsministeren på diplomatisk måde at snakke sig uden om det, der var blevet sagt i den omtalte leder i „Social-Demokraten“. Det, jeg har bragt frem her, er sagens realiteter: om regeringen virkelig, som den foregiver, har troet, at den gruppe, man kalder erhvervene, selv ville komme og foreslå sine priser sat ned, om regeringen, hvis den virkelig er blevet skuffet heri — og det må den jo være, hvis den har troet på det — da vil tage konsekvensen af sin opfattelse, som jo er den, at priser og avancer er steget urimeligt, om regeringen da vil tage et initiativ, så vi kån få en priskontrol, og om regeringen iøvrigt vil gøre noget for at nedsætte først og fremmest levnedsmiddelpriserne, hvilket kan ske ved statstilskud.

Stats- og udenrigsministeren (*H. C. Hansen*): Jeg sluttede mine bemærkninger i fredags med at sige til det ærede medlem hr. Aksel Møller, at vi ikke syntes om hans

plan, at vi var af den opfattelse, at man bør se tiden an, og at der ikke i øjeblikket kunne være anledning til at foretage det ene eller det andet i form af udarbejdelse af en plan, indeholdende indgreb, men at vi burde se den udvikling an, som ligger umiddelbart foran os.

Jeg kan fuldstændig henholde mig til disse bemærkninger.

(Kort bemærkning).

Aksel Larsen: Jeg forstår ikke, hvorfor statsministeren vil dække sig bag ordet „plan“. Jeg har ikke så store forventninger til denne regering, at jeg vil stille krav til regeringen om, at den skal komme med en fuldt udarbejdet plan, der dækker alle områder og ordner det hele, men jeg synes dog, regeringen må kunne se, hvor det er mest galt fat. Det, jeg opfordrer regeringen til, er ikke, at den skal komme med en samlet plan, men med et forslag til en prislov — som formentlig kun regeringen kan udarbejde — altså gå ind for, at vi påny får en priskontrol. Regeringen bør gøre det, for den erkender jo selv — jeg har citeret dens udtalelser — at priser og avancer herhjemme er urimelige. Jeg har samtidig foreslået, at regeringen — og dertil behøver den heller ikke nogen samlet plan — gør noget for yderligere at få nedsat levnedsmiddelpriserne for forbrugerne. Det kan gøres ved statstilskud; det er en vej, der har været betrådt før, og jeg anbefaler, at man betræder den igen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslaget til folketingsbeslutning

forkastedes med 120 stemmer mod 8; 1 medlem tilkendegav, at han hverken stemte for eller imod.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om Danmarks ratifikation af den i Genève den 19. september 1949 vedtagne internationale færdselskonvention.

(Forslaget til folketingsbeslutning findes i tillæg A. sp. 737, fremsættelsen i tidenden sp. 1162).